

УДК 378.147.091.33-027.22:614.253.4
DOI 10.11603/2411-1597.2019.2.10208

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИПУСКНИХ КУРСІВ З МЕДСЕСТРИНСТВА В СІМЕЙНІЙ МЕДИЦИНІ

З. В. Кузык, Н. І. Прунчак, Н. В. Кошелева

*Чернівецький медичний коледж
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»*

У статті проведено аналіз готовності студентів за спеціальністю «Сестринська справа» до самостійної практичної роботи на основі результатів анонімного анкетування випускників медичного коледжу. Відзначено роль постійної самоосвіти в подальшому професійному зростанні, оцінено особливості підготовки студентів IV курсів за спеціальністю «Сестринська справа».

EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF “NURSING IN FAMILY MEDICINE” COURSE FOR SENIOR STUDENTS

Z. V. Kuzyk, N. I. Prunchak, N. V. Kosheleva

*Chernivtsi Medical College
Bukovinian State Medical University*

The article analyzes the readiness of students of the specialty “Nursing” to independent practical work on the basis of the results of anonymous questioning of the graduates from a medical college. It is estimated the role of constant self-education in the further professional growth and features of preparation of students of 4 years of studying on a specialty “Nursing”.

Вступ. У сучасних умовах реформування системи охорони здоров'я виникає необхідність удосконалення підготовки медичних кадрів. На сьогодні метою навчального закладу є не тільки випуск фахівців, які отримали якісну підготовку, а й розробка принципово нових інформаційно-комунікаційних технологій і застосування активного менеджменту для успішного конкурування у галузі освіти [5].

Розвиток української медичної освіти спрямований на підвищення якості підготовки та рівня кваліфікації медичних сестер, що потребує нової методології організації освітнього процесу. Згідно з деклараціями Всесвітньої організації охорони здоров'я, завданням медичної справи є всебічна турбота про людей та їхнє соціальне середовище. Отже, сімейні лікарі та медсестри мають розглядати своїх пацієнтів у широкому контексті, турбуватися не лише про лікування, а й про запобігання захворюванням і травматизму, навчати родини методам догляду та самогляду, проводити роз'яснювальну роботу та виховувати в

пацієнтів свідоме ставлення до збереження здоров'я. Тому професійна освіта сімейних лікарів та медсестер є надзвичайно актуальною [3].

Одним із ключових чинників підвищення якості підготовки медичних кадрів, готових до самостійної практичної діяльності, є використання інноваційних методів викладання в педагогічній діяльності.

Перед представниками медичних вузів та коледжів стоїть непросте завдання – підготувати студентів до самостійної практичної діяльності, навчити прийняттю комплексу рішучих дій в екстрених ситуаціях, тобто, стимулювати клінічне мислення, активізувати творчий потенціал, формувати стійкий інтерес до освіти і майбутньої професії [1, 4].

Традиційна підготовка студентів, спрямована виключно на отримання певних знань і умінь, на сьогодні є застарілою [2]. Підготовка студентів за принципом «знання–контроль–оцінка» поступово витісняється інноваційними методами освіти, суть яких полягає в умінні використовувати на практиці отримані знання, інтерпретувати знання з інших суміжних дисциплін,

© З. В. Кузык, Н. І. Прунчак, Н. В. Кошелева, 2019

адекватно сприймати нову інформацію, творчо підходити до вирішення найскладнішого завдання, постійно самовдосконалюватися.

Формування творчої активної особистості, креативного і нестандартного мислення, вміння швидко оцінювати ситуацію і приймати конкретні рішення є цінними якостями майбутніх фахівців, які допоможуть їм швидко адаптуватися на ринку праці.

У свою чергу, якість і ефективність проведених занять залежать від умілого використання ефективних педагогічних технологій – це активні та інтерактивні методи, які передбачають не пасивне сприйняття матеріалу, а акцент на взаємодію учнів, активну участь їх в навчальному процесі.

У зв'язку з цим, на нашу думку, впровадження проблемно-орієнтованого навчання дозволить підвищити ефективність підготовки студентів, оскільки переносить акценти з викладання на навчання шляхом впровадження нових напрямків вивчення клінічних дисциплін, зокрема на вирішення конкретної проблеми. Таким чином, відбувається перехід на особистісно-орієнтоване навчання з переважанням самоосвіти [4]. Підходи цього методу навчання полегшують засвоєння знань базових медичних дисциплін, формування практичних навичок і умінь вирішення проблем шляхом активізації ролі студента у вирішенні проблеми для реальних завдань з клінічної практики.

Отже, важливою умовою педагогічної діяльності викладачів є формування у студентів навичок і умінь вчитися, самостійно відбирати найбільш важливу і потрібну інформацію. Сутність формування навчальної діяльності студентів полягає в створенні мотивації до навчання, які повинні направляти студентів до активного оволодіння знаннями, вміннями, навичками.

Метою роботи було оцінити ефективність підготовки студентів IV курсу за спеціальністю «Сестринська справа» з дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині».

Основна частина. На базі Чернівецького медичного коледжу Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» проводили порівняльну оцінку ефективності підготовки 58 студентів IV курсу за спеціальністю «Сестринська справа» з дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині». Їх поділили на 2 групи: I групу склали 30 студентів IV курсу на базі неповної середньої освіти (9 класів) за спеціальністю «Сестринська справа» (контрактна форма навчання – 66,7 % студентів), а II групу – 28 студентів IV курсу на базі повної середньої освіти (11 класів) за спеціальністю «Сестринська справа» (контрактна форма навчання – 57,1 % студентів).

Вивчення дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині» проводили з використанням елементів дистанційного навчання. Обсяг навчальної дисципліни склав 138 год, а робоча навчальна програма передбачала вивчення актуальних питань сімейної медицини, які стосувалися принципів догляду, диспансеризації, протиепідемічної роботи та надання невідкладної допомоги при найпоширеніших захворюваннях організму людини.

Серед студентів проводили анонімне анкетування за допомогою анкети, яка містила 16 запитань, що стосувалися методики викладання дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині», ставлення студентів до навчання, форм і методів підготовки, використання нових інформаційних ресурсів, індивідуальної оцінки готовності до професійної діяльності. Статистичну обробку отриманих результатів проводили на персональному комп'ютері з використанням пакета прикладних програм «Statistica 5.0».

При аналізі отриманих даних зазначено, що, більше третини студентів II групи (36,3 %) та лише кожен десятий представник I групи (11,1 %, $p < 0,05$) акцентували увагу на тому, що самоосвіта впродовж усього життя – важливий чинник саморозвитку та успішного працевлаштування. При цьому з майже однаковою частотою респонденти I та II груп (22,2 та 27,3 %, $p > 0,05$ відповідно) відзначали, що самостійна робота сприяє формуванню самостійності, ініціативності, дисциплінованості, точності та формує почуття відповідальності майбутньої медичної сестри.

При оцінці ймовірного стилю своєї майбутньої роботи 27,3 % студентів II групи виявили бажання працювати в команді, на відміну від позитивного вибору цього стилю роботи у 11,1 % ($p > 0,05$) представників I групи. Працювати самостійно, без зовнішнього втручання готові 33,3 % студентів II групи та 11,1 % ($p < 0,05$) студентів I групи. Необхідність бути «генератором ідей» відзначили 18,2 % опитаних II групи та 22,2 % ($p > 0,05$) респондентів I групи. 21,2 % студентів II групи та 55,6 % ($p < 0,05$) студентів I групи вважають за краще працювати як підлеглі із завданнями, які допускають прояв власної ініціативи. Показники ризику готовності до самостійної роботи у студентів IV курсу за спеціальністю «Сестринська справа» на базі повної середньої освіти порівняно зі студентами IV курсу на базі неповної середньої освіти були вищими і склали: відносний ризик – 3,0 (95 % ДІ: 2,3–3,8) при співвідношенні шансів – 3,9 (95 % ДІ: 1,8–8,4).

Самореалізацію в майбутній професії своїх інтересів і здібностей відзначили 33,3 та 36,3 % респондентів

I та II груп. У той же час можливість стати самостійною та незалежною особистістю за рахунок власної реалізації у майбутній професії акцентували майже половина респондентів II групи (45,5 %) та лише п'ята частина (22,2 %, $p < 0,05$) представників I групи. За результатами аналізу анкетування, суб'єктивна оцінка рівня інформованості про свою майбутню професію показала, що більшість студентів II групи (54,5 %) відзначає володіння досить високим рівнем знань, але без власного практичного досвіду, на відміну від 33,3 % ($p < 0,05$) респондентів I групи, що, ймовірно, пов'язано із створенням умов кращої підготовки майбутніх фахівців із дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині», зі зрілістю клінічного мислення студентів, які навчаються на базі повної середньої освіти за рахунок впровадження елементів проблемно-орієнтованого навчання, та підвищенням професійної мотивації студентів випускного курсу. Показники ризику кращої самооцінки професійної підготовки з медсестринства в сімейній медицині у студентів IV курсу на базі повної середньої освіти порівняно до студентів IV курсу на базі неповної середньої освіти за спеціальністю «Сестринська справа» дорівнювали: відносний ризик – 1,6 (95 % ДІ: 1,2–2,2) при співвідношенні шансів – 2,4 (95 % ДІ: 1,3–4,2).

Однак близько третини студентів I та II груп (44,4 та 36,4 % відповідно) вказували на достатній рівень виключно теоретичних знань, що свідчило про необхідність додаткової практичної підготовки студентів випускних курсів медичних коледжів.

При цьому найбільш значимими чинниками, які ускладнюють навчання, за даними опитаних, є: необхідність поєднувати навчання і роботу (22,2 та 45,4 % ($p < 0,05$) респондентів I та II груп); особиста неорганізованість (22,2 та 36,3 % ($p > 0,05$) респондентів I та II груп); недостатній рівень підготовки на базі середньої освіти (44,4 та 18,2 % ($p < 0,05$) респондентів I та II груп).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич А. Я. Сімейна медицина в Україні / А. Я. Базилевич // Ліки України. – 2015. – № 6. – С. 13–16.
2. Кефели-Яновская Е. И. Основные принципы применения информационных технологий в совершенствовании подготовки студентов на первых курсах обучения в медицинских университетах / Е. И. Кефели-Яновская // Запорожский медицинский журнал. – 2014. – № 2 (83). – С. 135–136.
3. Кудря А. В. Основні тенденції моніторингу розвитку сімейної медицини в Україні / А. В. Кудря // Сімейна медицина. – 2015. – № 4. – С. 6–12.

У той же час, факторами, які сприяють удосконаленню навчального процесу, за даними анкетування, відзначені впровадження нових інноваційних методик навчання (33,3 та 45,4 % ($p > 0,05$) респондентів I та II груп), розширення практики за обраною спеціальністю (44,4 та 45,4 % ($p > 0,05$) респондентів I та II груп).

Серед опитаних студентів рівень успішності I групи був вищим, ніж у групі порівняння. Так, на «добре» і «відмінно» навчалися 44,4 % опитаних I групи та тільки 36,0 % респондентів II групи. У той же час, на «задовільно» і «добре» навчалися 33,3 та 36,4 % студентів I і II груп відповідно. Низьку задовільну успішність реєстрували в обох групах з однаковою частотою 22,2 та 27,2 % відповідно. Наявність низької успішності з дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині» корелювала з переважним навчанням студентів на умовах контракту за кошти фізичних або юридичних осіб ($r = 0,5$, $p < 0,05$), неможливістю працювати самостійно ($r = 0,4$, $p < 0,05$), низькою мотивацією до самоосвіти як запоруки успішної роботи майбутнього фахівця ($r = 0,7$, $p < 0,05$).

Висновки. 1. Зростання мотиваційної складової до підвищення якості професійної підготовки у студентів випускних курсів поряд із впровадженням проблемно-орієнтованого навчання за профілем роботи підвищували шанси виразнішої професійної майстерності у 2,4 раза.

2. У студентів IV курсу за спеціальністю «Сестринська справа» на базі повної середньої освіти наявний більш високий рівень усвідомлення необхідності постійної самоосвіти, шанси готовності до самостійної роботи в них зростали в 3,9 раза в порівнянні зі студентами на базі неповної середньої освіти.

3. Необхідність розширення практичного навчання та впровадження нових інноваційних методик навчання диктує недостатній рівень практичних знань у студентів випускних курсів.

4. Геруш И. В. Проблемно-ориентированное обучение в современных образовательных программах по медицине: стратегия, структура и процесс в сопоставлении с традиционным обучением / И. В. Геруш, Н. К. Богуцкая, Т. М. Билоус // American Scientific Journal. – 2016. – № 6 (6). – С. 20–24.

5. Латишев Е. Е. Сімейна медицина – пріоритетний напрям розвитку охорони здоров'я (огляд літератури) / Е. Е. Латишев, Я. І. Августинович // Сімейна медицина. – 2016. – № 1. – С. 157–160.

Отримано 28.03.19